

Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2016 - 2020

Wstęp

Gminny program przeciwdziałania narkomanii na lata 2016-2020 został opracowany w oparciu o treść ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2016 r. poz. 224).

Stanowi on kontynuację dotychczasowych działań określonych w programie na lata 2011-2015 i jest dostosowany do aktualnych potrzeb w tym zakresie w naszej Gminie.

Narkomania jest zjawiskiem ogólnoswiatowym. Powstaje na podłożu przeobrażeń zachodzących we współczesnym świecie i staje się poważnym problemem społecznym. Stanowi wyzwanie cywilizacyjne o zasięgu globalnym. Niesie ze sobą poważne ryzyko dla zdrowia publicznego, szczególnie w kontekście chorób infekcyjnych (HIV, żółtaczkę, gruźlicę). Powszechnie znana jest skala trudności w leczeniu, rehabilitacji i readaptacji osób uzależnionych, w przywracaniu ich do normalnego życia. Ponadto narkomania jest ściśle związana z wieloma innymi problemami społecznymi, takimi jak: ubóstwo, bezrobocie, przestępczość, bezdomność. Problem narkotyków w Polsce istnieje i dotyczy wszystkich regionów kraju. Występuje w różnych grupach społecznych, zarówno wśród młodzieży jak i dorosłych.

W naszej gminie zjawisko narkomanii jeszcze nie przybrało niepokojących rozmiarów, jednak nie uciekamy od problemów. Działania profilaktyczne z zakresu narkomanii prowadzone są głównie przez szkoły poprzez realizację różnych programów, happeningów, warsztatów i szkoleń mających na celu zwiększenie bezpieczeństwa uczniów.

Niniejszy program jest integralną częścią Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Sępól na lata 2016-2023, a kierunki działań są zgodne z Krajowym Programem Przeciwdziałania Narkomanii i spójne z Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Diagnoza problemu

Lokalna diagnoza zagrożeń wynikających z zażywania narkotyków została dokonana w oparciu o:

- strategię rozwiązywania problemów społecznych Miasta i Gminy Sępól na lata 2016-2023;
- informacje uzyskane z Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej;
- informacje z Posterunku Policji;
- raport badania ankietowego „*Młodzież i substancje psychoaktywne*” w ramach ogólnopolskiej kampanii „Zachowaj Trzeźwy Umysł”.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych Miasta i Gminy Sępólno dostrzega problem narkomanii.

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sępólnie, w latach 2011-2015 nie odnotował zgłoszeń osób, ani rodzin, które wymagałyby wsparcia z powodu zagrożenia, bądź występowania problemu narkomanii.

Posterunek Policji w Sępólnie informuje, że w 2014 r. prowadził postępowanie w sprawie usiłowania nielegalnej uprawy konopi na terenie gminy Sępólno, tj. o czyn z art. 13 § 1 kk w zw. z art. 63 pkt. 1 ustawy z dnia 29 maja 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, które zostało umorzone wobec braku danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa. Natomiast w 2015 r. wszczęto dochodzenie w sprawie nielegalnej uprawy konopi na terenie gminy Sępólno, tj. o czyn z art. 63 pkt. 1 ustawy z dnia 29 maja 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, które aktualnie jest w prowadzeniu.

**Skrót raportu z ogólnopolskiego badania ankietowego
„Młodzież i substancje psychoaktywne”,
opracowanego przez dr Błażeja Dyczewskiego w ramach ogólnopolskiej kampanii
Zachowaj Trzeźwy Umysł.**

Badaniem ankietowym przeprowadzonym w ramach kampanii Zachowaj Trzeźwy Umysł w gminie Sępólno, objęto w roku 2014 uczniów klas V szkół podstawowych i II gimnazjum. W 2015 roku badanie powtórzono na tej samej populacji.

Głównym celem badania była diagnoza występowania zjawiska używania substancji psychoaktywnych wśród młodzieży szkół podstawowych i gimnazjalnych. Oprócz zastanowienia się nad skalą tego problemu pytano się także o weryfikację przekonań i wiedzy o szkodliwości substancji psychoaktywnych. Badając młodzież gimnazjalną, skupiono się także na pomiarze natężenia zjawiska używania substancji psychoaktywnych oraz problemie dostępności tych substancji wśród badanej młodzieży. W ankiecie dla uczniów szkół podstawowych skupiono się na problematyce palenia tytoniu i spożywania alkoholu. Ankieta skierowana do gimnazjalistów obejmowała zagadnienia dotyczące doświadczeń młodzieży związanych z zażywaniem takich środków psychoaktywnych, jak marihuana i dopalacze.

Badaniem objęto 43 uczniów klas trzecich gimnazjum. Pierwsze pytanie dotyczyło opinii badanych wobec trudności zdobycia tych zakazanych substancji. Spośród badanych respondentów 46% (rok 2014: 40%) gimnazjalistów przyznało się, że zdobycie marihuany byłoby dla nich łatwe lub bardzo łatwe. Zaledwie dla 27% chłopców (2014r.- 66%) i 33% dziewcząt (2014r.- 37%) zdobycie marihuany jest niemożliwe. Widać zatem wyraźny wzrost przeświadczenia o łatwej dostępności narkotyku i wyraźny spadek przekonania o niemożliwości jego zakupu. Zważywszy na fakt, że dostępność marihuany, substancji zakazanej w Polsce, jest wśród badanej młodzieży prawie taka sama jak dostępność papierosów, całkowicie legalnych, a zakazanych tylko dla osób do 18 roku życia, można mówić o rosnącym problemie związanym z dostępnością marihuany. Spośród badanych uczniów 87% (rok 2014: 100%) chłopców i 80% (rok 2014: 87%) dziewcząt deklaruje, że nigdy nie próbowało zażyć marihuany. Spośród tych uczniów, którzy kiedykolwiek spróbowali marihuany, 13% chłopców i 20% dziewcząt nie pamięta, kiedy to miało miejsce. Pierwszy kontakt z marihuaną odbywa się zazwyczaj za pośrednictwem kolegów i koleżanek (chłopcy – 7%, dziewczęta – 20%), i z roku na rok wskaźnik ten rośnie (rok 2014: dziewczęta 13%). 7% chłopców wskazało, iż zostali poczęstowani przez innych dorosłych. Odnosząc się do wyników badań przeprowadzonych w roku 2014 można powiedzieć, że co ósma dziewczynka (13%) przyznaje się do zapalenia marihuany w ciągu ostatniego miesiąca przed badaniem. W rok później już co czternasta dziewczynka (7%). Wskaźnik ten obniżył się dla dziewcząt, natomiast chłopcy, którzy w 2015 zadeklarowali próby palenia marihuany

nie określili okresu, w którym zażywali narkotyk, można wnioskować, iż było to zdarzenie incydentalne. W kwestionariuszu ankiety zapytano także badanych o podanie ilu spośród ich rówieśników paliło marihuanę przynajmniej raz w życiu. O swoich rówieśnikach częściej wypowiadają się dziewczęta (80%) niż chłopcy (40%). W roku 2014 tylko dziewczęta wypowiedziały się w tej kwestii. Wówczas co czwarta badana uważała, iż większość rówieśników paliła marihuanę, również co czwarta uznała, że po ten narkotyk sięga połowa rówieśników. Odnosząc te wyniki do wskazań z roku 2015 należy stwierdzić, że zdecydowanie wzrósł odsetek badanych chłopców, którzy twierdzą, że wśród ich rówieśników jest więcej osób, które już miały kontakt z marihuaną. (20 % chłopców). Takie przekonanie panuje nadal w grupie 26 % badanych dziewcząt, jednak tutaj obserwujemy wyraźny spadek tego odsetka. Odnosząc się do opinii badanych gimnazjalistów w kwestii potencjalnych źródeł pozyskiwania marihuany, uczniowie w zdecydowanej większości nie wiedzą, gdzie potencjalnie mogliby kupić marihuanę (rok 2014: chłopcy 100%, dziewczęta – 75%, rok 2015: chłopcy i dziewczęta – 87% i 73%). Biorąc jednak pod uwagę, że prawie co piąty gimnazjalista jest w stanie wskazać miejsca dostępu do marihuany, można mówić o powszechności dostępu do tego narkotyku. W opinii badanych w marihuanę można zaopatrzyć się głównie na podwórku, ulicy (rok 2014: dziewczęta – 25%, rok 2015: chłopcy-20% i dziewczęta – 20%) oraz w lokalu, dyskotecie (rok 2015: dziewczęta – 7%). Żaden badany nie podaje szkoły jako miejsca dostępu do tej substancji.

W kwestionariuszu ankiety skierowanym do uczniów szkół gimnazjalnych postawiono kilka pytań dotyczących dopalaczy. Jest to zjawisko, w stosunku do którego wciąż próbuje się wypracować skuteczne prawodawstwo. Sprzedaż dopalaczy na terenie Polski jest zabroniona. Zakaz sprzedaży dopalaczy na terenie Polski wprowadziła nowelizacja do ustawy przeciwdziałaniu narkomanii (ustawa z 8 października 2010 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii oraz ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej, Dz. U. z 2010 r. Nr 213, poz. 1396). W tej nowelizacji wprowadzono zasadę, że tzw. dopalacze mieszczą się w definicji „środka zastępczego” (art. 4 pkt 27 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii), a wprowadzanie do obrotu środków zastępczych jest zakazane na podstawie art. 44b ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. Problem polega na tym, że środki te bardzo trudno jest wyeliminować, gdyż na miejsce uznanych za zakazane pojawiają się inne, o zmienionym składzie chemicznym, które już nie podlegają zakazom. Respondentom postawiono pytanie: Jak trudne byłoby dla Ciebie zdobycie dopalaczy, gdybyś tego chciał/chciała? Odsetek badanych przekonanych, że zdobycie dopalaczy byłoby bardzo łatwe nieznacznie zmienia się w porównaniu do roku poprzedniego (rok 2014: chłopcy – 17%, dziewczęta – 13%, rok 2015: chłopcy – 27%, dziewczęta – 7%). Może niepokoić fakt, że dla co szóstego gimnazjalisty dostęp do dopalaczy wydaje się bardzo łatwy. Poza tym coraz mniej badanych, szczególnie chłopców, jest przekonanych o trudnościach związanych z zakupem dopalaczy (niemożliwe – rok 2014: chłopcy – 83%, dziewczęta – 36%; rok 2015: chłopcy – 40%, dziewczęta – 53%). Jeżeli chodzi o źródła dostępu do dopalaczy, to choć nieznacznie zmniejsza się odsetek gimnazjalistów, którzy nie wiedzą, gdzie można zakupić dopalacze (w roku 2014 grupę tę stanowiło 100% chłopców i 88% dziewcząt, natomiast w 2015 roku 73% badanych), to jednak zmieniają się też proporcje w zakresie wskazywanych źródeł dostępu do tych środków. Badani w roku 2014 wskazywali tylko sklepy kolekcjonerskie. Obecnie uczniowie coraz częściej wskazują na podwórko, ulicę (rok 2015: chłopcy i dziewczęta – 12%), internet pojawia się u 13% badanych chłopców, natomiast dyskoteka lub inny lokal u 7 % dziewcząt. Również w tym przypadku szkoła nie jest wymieniana jako miejsce dostępu do tego rodzaju substancji odurzających. Kwestionariusz ankiety zawierał także pytania dotyczące bezpośrednich doświadczeń z dopalaczami. Badanych zapytano ile mieli lat, gdy zdarzyło im się po raz pierwszy w życiu spróbować dopalaczy. Zgodnie z wynikami z roku 2014 100% chłopców i dziewcząt deklaroowało, iż nigdy nie spróbowało

dopalaczy. W roku 2015 zaledwie 7% dziewcząt przyznało się do zażycia dopalaczy, jednak osoby te nie pamiętają kiedy to miało miejsce. Dopalaczami, podobnie jak marihuaną, badani są zazwyczaj częstowani przez kolegów lub koleżanki. Spośród ogółu badanych 7% dziewcząt zaznaczyło tę odpowiedź. Ta grupa eksperymentujących dziewcząt nie podaje częstotliwości zażywania zarówno w skali roku, jak i miesiąca. Trudno zatem mówić o powszechności tego zjawiska oraz o jego regularności. W kwestionariuszu ankiety zapytano badanych o podanie ilu spośród ich rówieśników próbowało dopalaczy przynajmniej raz w życiu. Co dziesiąty gimnazjalista jest przekonany, że dopalacze zażywa niemalże połowa ich rówieśników. Taki sam odsetek badanych wskazuje, że po tę używkę sięga mniej niż 10% rówieśników. Około 4% uważa, że dopalacze zażywa większość gimnazjalistów, chociaż, jak wynika z badań, skala tego zjawiska jest znacznie mniejsza niż przypuszczają badani. Niepokojący jest jednak fakt, że w porównaniu do roku poprzedniego rośnie odsetek badanych uważających, że wśród swoich znajomych znajdują między 10% a 25% zażywających kiedykolwiek dopalacze. Taką opinię w roku 2014 wyraziło 25% dziewcząt, podczas gdy w roku 2015 już 27% dziewcząt.

Wnioski:

Podsumowując rozważania na temat związany z paleniem marihuany i zażywaniem dopalaczy należy stwierdzić, iż:

- badani uczniowie najczęściej sięgają po te używki w okresach przejściowych tzn. kończąc szkołę podstawową lub gimnazjum,
- młodzież najczęściej jest zachęcana do zażywania tych szkodliwych substancji przez kolegów bądź koleżanki,
- wśród badanej młodzieży rośnie wiedza na temat negatywnych skutków zażywania substancji psychoaktywnych,
- wśród badanych rośnie przekonanie o łatwej dostępności środków odurzających, a miejscem dostępu jest głównie podwórko, ulica lub dyskoteka,
- niepokojące jest zjawisko błędnego przekonania wśród młodzieży na temat powszechności zażywania przez rówieśników substancji psychoaktywnych. Ta dysproporcja między odsetkiem młodzieży faktycznie zażywającej substancje psychoaktywne, a odsetkiem młodzieży przekonanej o tym, że ich rówieśnicy zażywają te niebezpieczne substancje, może skłonić młodego człowieka do postawienia pierwszego kroku w kierunku uzależnienia i usprawiedliwiania swojej postawy na zasadzie „większość tak robi”.

Rekomendacje:

- Należy podjąć działania w kierunku rozwiązania problemu dostępności substancji odurzających dla młodego człowieka poprzez np. zwiększenie częstotliwości patroli służb mundurowych w mieście i okolicznych miejscowościach, szczególnie w godzinach popołudniowych i wieczornych.
- Podjęcie działań edukacyjnych, wśród młodzieży i dorosłych w zakresie negatywnych skutków zażywania tych uzależniających niebezpiecznych substancji. Edukowanie to mogłoby się odbywać zarówno w postaci otwartych wykładów, spotkań z młodzieżą, ale też poprzez udział w kampaniach społecznych mających na celu, nie tyle edukację w zakresie profilaktyki ale, co wydaje się być ważniejsze, uwrażliwienie opinii publicznej na fakt, że problemy związane z paleniem marihuany i zażywaniem dopalaczy nie zniknęły z życia młodego człowieka, a są nieodłącznym elementem procesu dorastania przynajmniej dla części z nich.

Mając na uwadze statystyki ogólnopolskie, świadczące o narastaniu problemu narkomanii i sięganiu po środki psychoaktywne, należy skoncentrować się na działaniach

prewencyjnych w ramach profilaktyki pierwszo i drugorzędowej. Problemem, który pogłębia w/w zjawiska jest przede wszystkim brak możliwości zagospodarowania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży w miejscu zamieszkania (brak liderów środowiskowych oraz dobrze wyposażonych świetlic wiejskich). Należy podjąć wszelkie możliwe środki, aby wspierać prawidłowy rozwój i funkcjonowanie fizyczne, psychiczne i społeczne mieszkańców gminy Sępól, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży.

Cele programu

Cel główny:

Wzrost świadomości społeczności gminnej w zakresie zagrożeń płynących z używania narkotyków i substancji psychoaktywnych.

Cele szczegółowe:

- 1) stworzenie spójnego systemu przeciwdziałania narkomanii poprzez nawiązywanie współpracy różnych instytucji, stowarzyszeń m. in. w celu realizacji programów edukacji zdrowotnej, zmierzających do modyfikowania stylu życia, szczególnie wśród dzieci i młodzieży;
- 2) zainicjowanie długofalowego procesu edukacji społecznej polegającego na dostarczaniu fachowej wiedzy wszystkim podmiotom zainteresowanym tematem zagrożeń związanych z narkomanią oraz informowanie o dostępnych formach pomocy;
- 3) wypracowywanie wśród dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych racjonalnych postaw wobec narkotyków i innych substancji o działaniu odurzającym poprzez wdrażanie i realizację programów profilaktycznych;
- 4) niesienie pomocy psychospołecznej i prawnej rodzinom, w których występują problemy z narkotykami lub substancjami psychoaktywnymi.

Zadania programu

1. Zapewnienie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem poprzez:
 - kontynuowanie działalności Punktu Konsultacyjno – Informacyjnego dla osób z problemem uzależnienia od narkotyków i substancji psychoaktywnych (pomoc psychologiczna, motywowanie do podjęcia leczenia odwykowego);
 - upowszechnianie informacji dotyczących adresów instytucji, ruchów samopomocowych i innych miejsc, gdzie można skorzystać z profesjonalnego wsparcia w konkretnych sytuacjach życiowych, mających związek z problemem uzależnienia od narkotyków.
2. Udzielanie rodzinom, u których występują problemy narkomanii pomocy psychospołecznej i prawnej poprzez:
 - dokonywanie diagnozy sytuacji w rodzinach dotkniętych problemem narkomanii w Punkcie Konsultacyjno - Informacyjnym;
 - informowanie o możliwości uzyskania pomocy od jednostek specjalistycznych.
3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo – rekreacyjnych dla uczniów, poprzez:
 - realizację zajęć z elementami profilaktyki prowadzonych na terenie szkół i świetlic wiejskich;

- współpracę ze szkołami w realizacji zadań wynikających z programów wychowawczych i programów profilaktyki szkolnej;
 - dofinansowanie programów profilaktycznych dla dzieci, młodzieży i rodziców w zakresie używania substancji psychoaktywnych;
 - dofinansowanie warsztatów, narad, debat na temat rozwiązywania problemu narkomanii oraz szkoleń dotyczących profilaktyki używania substancji psychoaktywnych;
 - organizowanie w szkołach kampanii edukacyjnych nt. problematyki narkomanii oraz udział w kampaniach i akcjach ogólnopolskich;
 - dofinansowanie szkoleń z dziedziny przeciwdziałania narkomanii dla grup zawodowych zajmujących się prowadzeniem działań profilaktycznych i terapeutycznych z dziećmi, młodzieżą oraz osobami dorosłymi;
 - upowszechnianie materiałów edukacyjnych o tematyce antynarkotykowej - plakaty, ulotki, informatory;
 - realizowanie elementów profilaktyki podczas imprez organizowanych na terenie gminy.
4. Wspomaganie działalności instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów narkomanii poprzez:
- współpracę z instytucjami, organizacjami pozarządowymi, kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi w zakresie realizacji programów profilaktyczno - edukacyjno - informacyjnych dla dzieci, młodzieży i dorosłych członków społeczeństwa;
 - współpracę z Policją w celu prowadzenia wspólnych działań profilaktycznych i prewencyjnych.
5. Pomoc społeczna osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego realizowana będzie poprzez:
- pomoc Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sępopolu (dokonywanie przez pracowników socjalnych diagnozy sytuacji w rodzinach dotkniętych problemem używania substancji odurzających, udzielanie pomocy rodzinom, w których występuje problem uzależnienia od środków odurzających oraz osobom uzależnionym od środków odurzających z wykorzystaniem kontraktu socjalnego).

Realizatorzy programu i podmioty współpracujące

1. Realizatorem Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii będzie Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przy Urzędzie Miejskim w Sępopolu.
2. Partnerami w realizacji zadań określonych w programie będą następujące podmioty:
 - Placówki oświaty;
 - Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej;
 - Policja;
 - Straż Graniczna;
 - Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury;
 - Miejsko-Gminne Stowarzyszenie Bezrobotnych;
 - Parafie;
 - Służba zdrowia;
 - Organizacje pozarządowe, stowarzyszenia.

Monitoring i ewaluacja programu

Wskaźnikami stanowiącymi podstawę dokonania oceny Programu będą:

- liczba osób, którym udzielono pomocy w związku z rozpoznaniem problemu narkomanii;
- liczba dofinansowanych programów profilaktycznych;
- liczba uczestników programów profilaktycznych;
- ilość zrealizowanych lub dofinansowanych szkoleń nt. narkomanii;
- ilość osób biorących udział w szkoleniach;
- liczba przeprowadzonych warsztatów, odbytych koncertów profilaktycznych i spektakli edukacyjnych;
- liczba materiałów informacyjno-edukacyjnych rozdzielonych na terenie gminy.

Zasady finansowania programu

1. Środki na realizację Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii pochodzą zgodnie z art.18² ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, z opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.
2. Wydatki na realizację Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii realizowane są w dziale 851 - Ochrona zdrowia, rozdział 85153 – Zwalczanie narkomanii.
3. Wysokość środków na realizację zadań ujętych w programie na lata 2016 – 2020, określa się corocznie w uchwale budżetowej.

PRZEWODNICZĄCA
RADY MIEJSKIEJ
w SEPOPOLU

Beata Jarzynka